

Tieslietu padomes sēde 10.12.2021
Dace Šulmane

Apskats par ES rezultātu apkopojumu tiesiskuma jomā 2021

Foreword

The ninth edition of the EU Justice Scoreboard comes at a time of increased attention on the rule of law across the European Union. During a year marked by a profound global health crisis, EU justice systems have been put to the test and the importance of effective justice systems for the rule of law and the protection of fundamental rights has been clearly demonstrated.

Alongside the annual Rule of Law Report, the second edition of which will be published this year, the EU Justice Scoreboard traces developments in the rule of law in EU Member States. Both initiatives are core elements of the EU's rule of law policy, offering different perspectives. The Rule of Law Report includes a country-specific qualitative analysis of the major developments in Member States. It benefits from the quantitative analysis of the Scoreboard where the reader can zoom in on national justice systems and information about their independence, quality and efficiency.

The 2021 Scoreboard follows previous editions with data on these three key elements of national justice systems. However, in response to the current need for more comparative information for the annual Rule of Law Report and for the monitoring of the National Recovery and Resilience Plans, this year's edition goes further. There are new indicators on the digitalisation of justice systems, on the independence of national supreme court

Eiropas Komisijas Tieslietu komisārs Didjē Reinderss (Didier Reynders): *EU Justice Scoreboard* un *Rule of Law report* (Ziņojums par tiesiskumu) kopā atspoguļo situāciju no dažām perspektīvām. **Joprojām valstīs saglabājas izaicinājumi, kas skar sabiedrības uzticību tiesu sistēmai.** Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM): katrai dalībvalstij vismaz 20 % no minētajiem aizdevumiem un dotācijām jāpiešķir **digitālās pārveides jomai.**

EU Justice Scoreboard (izdots kopš 2013)

TEMATIKA

2021.gadā jauni akcenti:

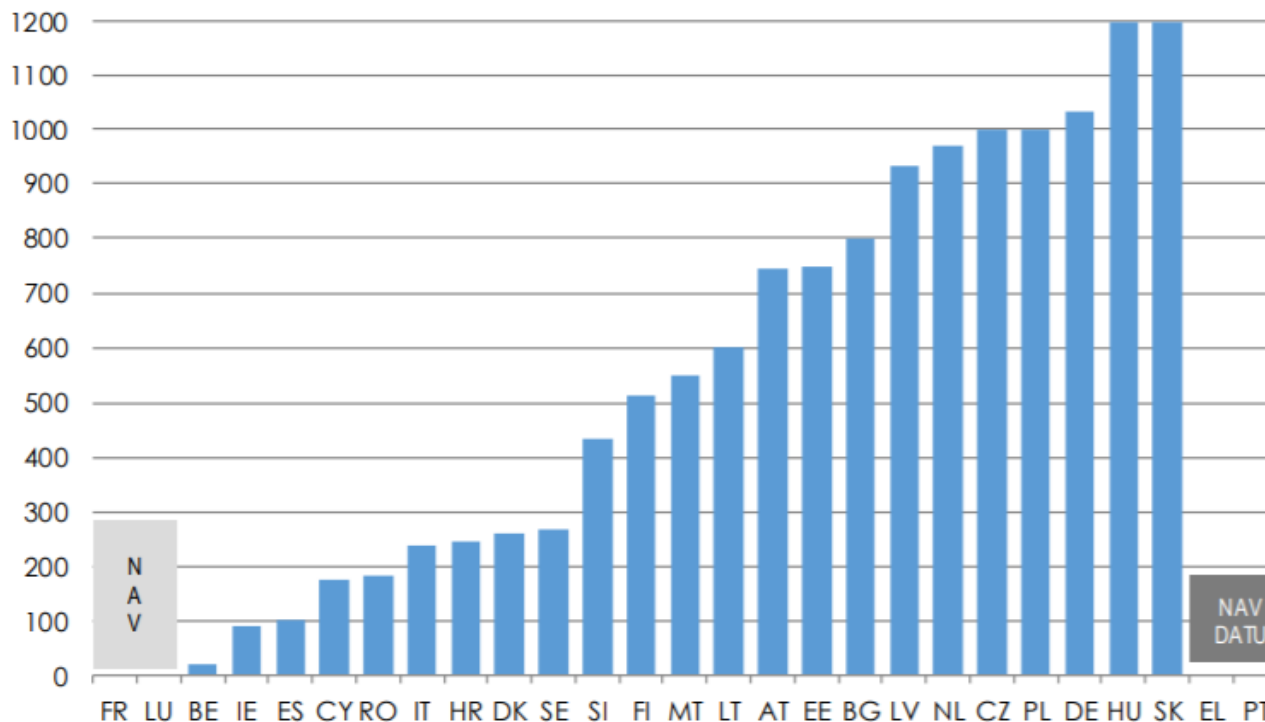
- ✓ **Tiesu sistēmu digitalizācija**
- ✓ **Tiesu funkcionēšana pandēmijas apstākļos**
- ✓ **Efektīvāka un pieejama tiesu sistēma**

Tiesu sistēmu PIEEJAMĪBA

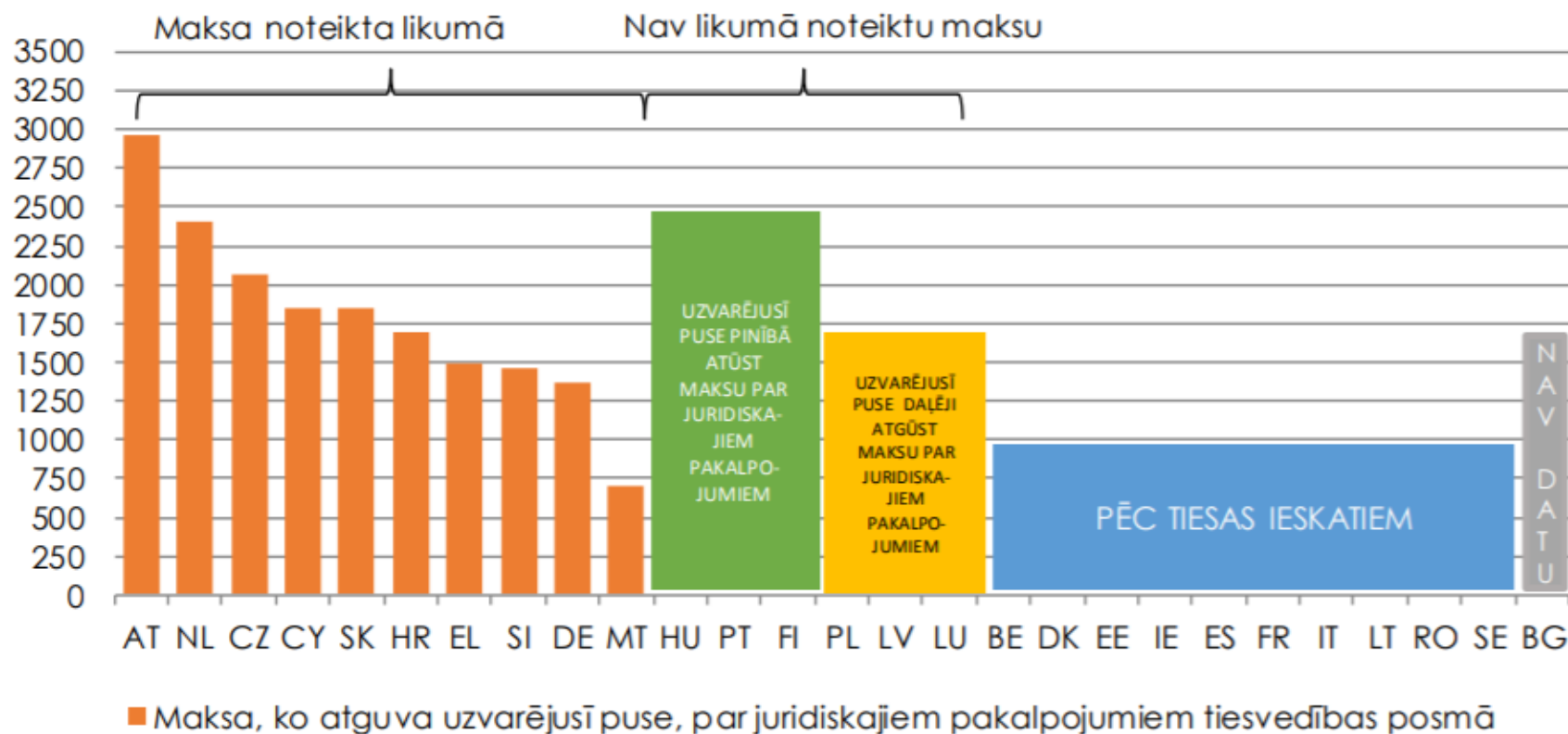
Tiesas nodeva tiesvedības sākšanai konkrētā patērētāju tiesību aizsardzības lietā, 2020. gads. Tiesas nodevu apmērs tiesvedībā komerclietās dalībvalstu starpā ievērojami atšķiras (no 0,1 % līdz 6 % no prasības summas par strīdu starp diviem uzņēmumiem pārrobežu komerclietā par līguma izpildi, ja prasības vērtība ir 20 000 EUR), un tikai divās valstīs tiesas nodevu nav vispār.

25. attēls. Tiesas nodeva par tiesvedības sākšanu konkrētā komerclietā, 2020. gads (*)
(euro) (avots: Eiropas Komisija kopā ar CCBE (⁵⁷))

Tiesu sistēmu PĪEEJAMĪBA

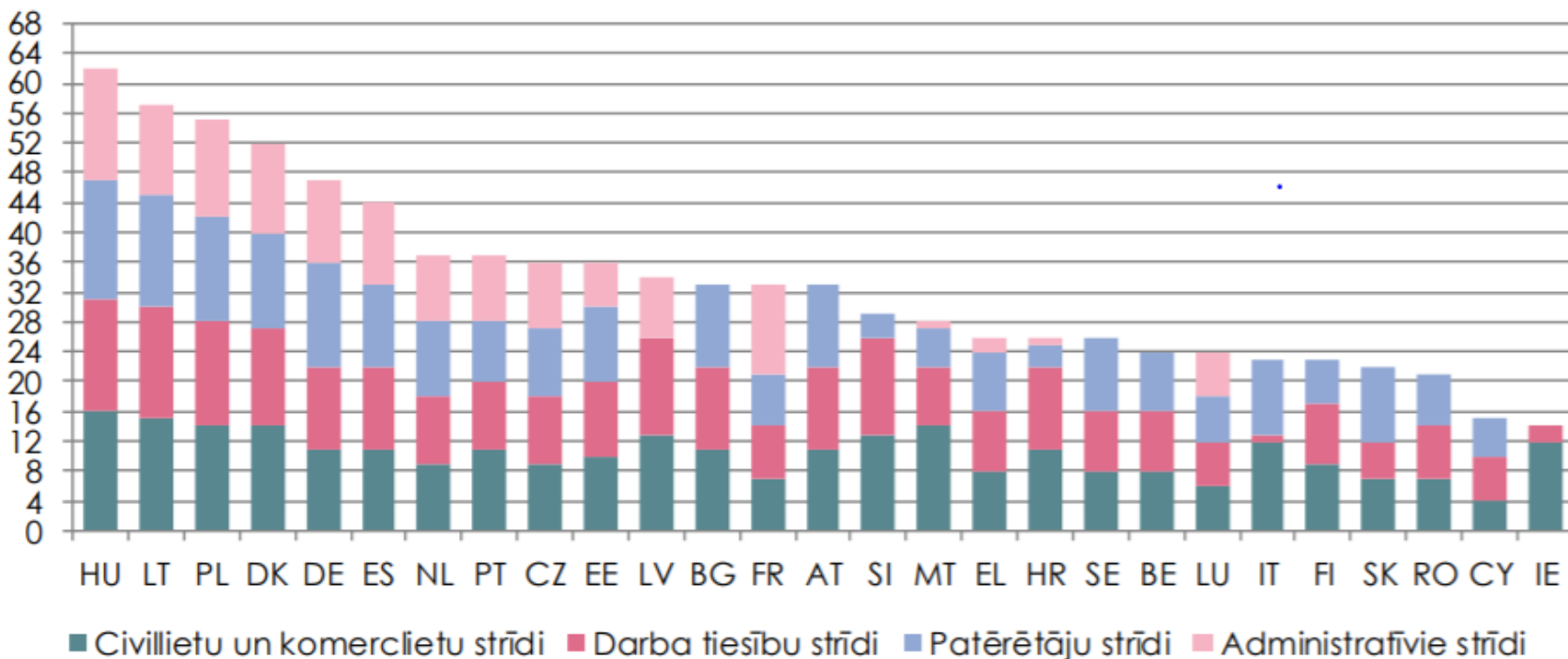
26. attēls. Maksas par juridiskiem pakalpojumiem atgūstamība tiesvedībā komerclietā, 2020. gads(*) (euro) (avots: Eiropas Komisija kopā ar CCBE (⁵⁸))

Tiesu sistēmu PIEEJAMĪBA

Strīdu alternatīvas izšķiršanas metožu pieejamība (Latvijā – nav ietverti patērētāju strīdi)

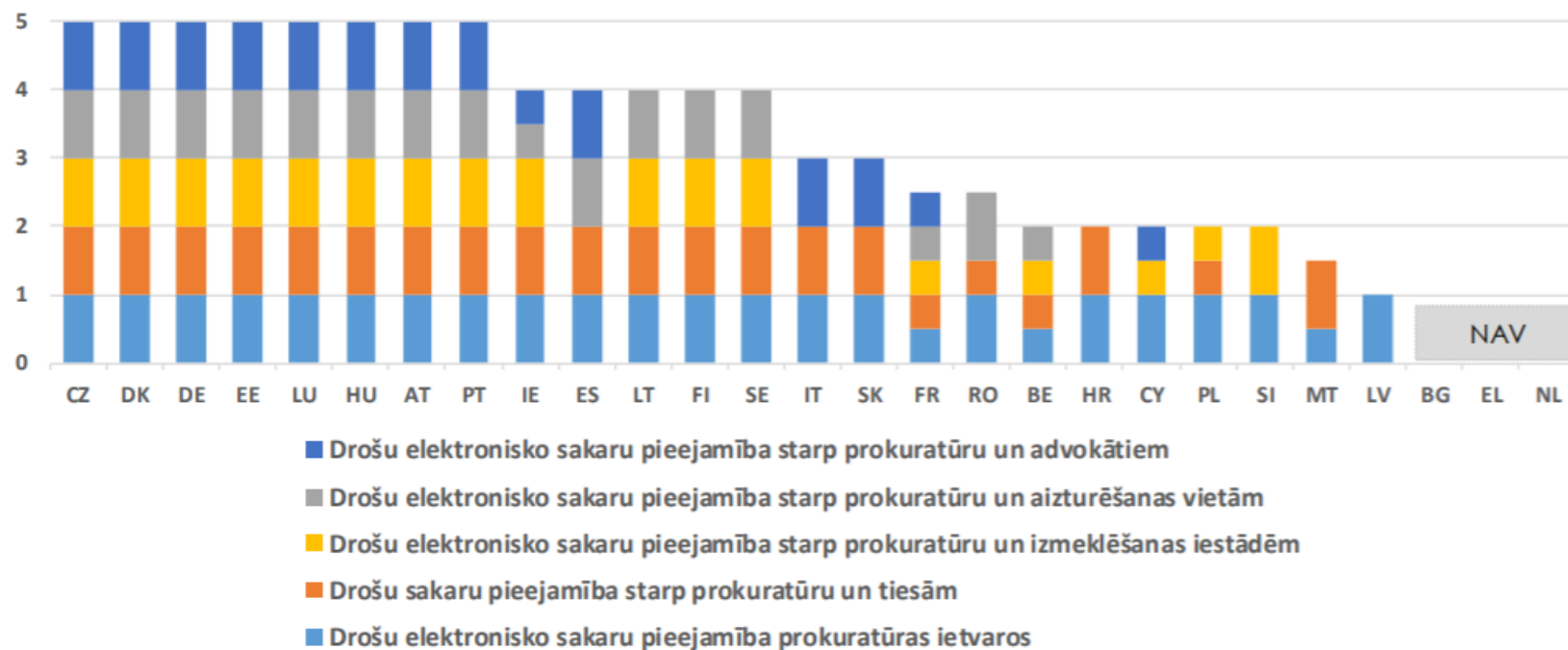
27. attēls. SAI metožu izmantošanas veicināšana un stimuls, 2020. gads (*) (avots: Eiropas Komisija ⁽⁶⁰⁾)

Informācija/ statistikas dati

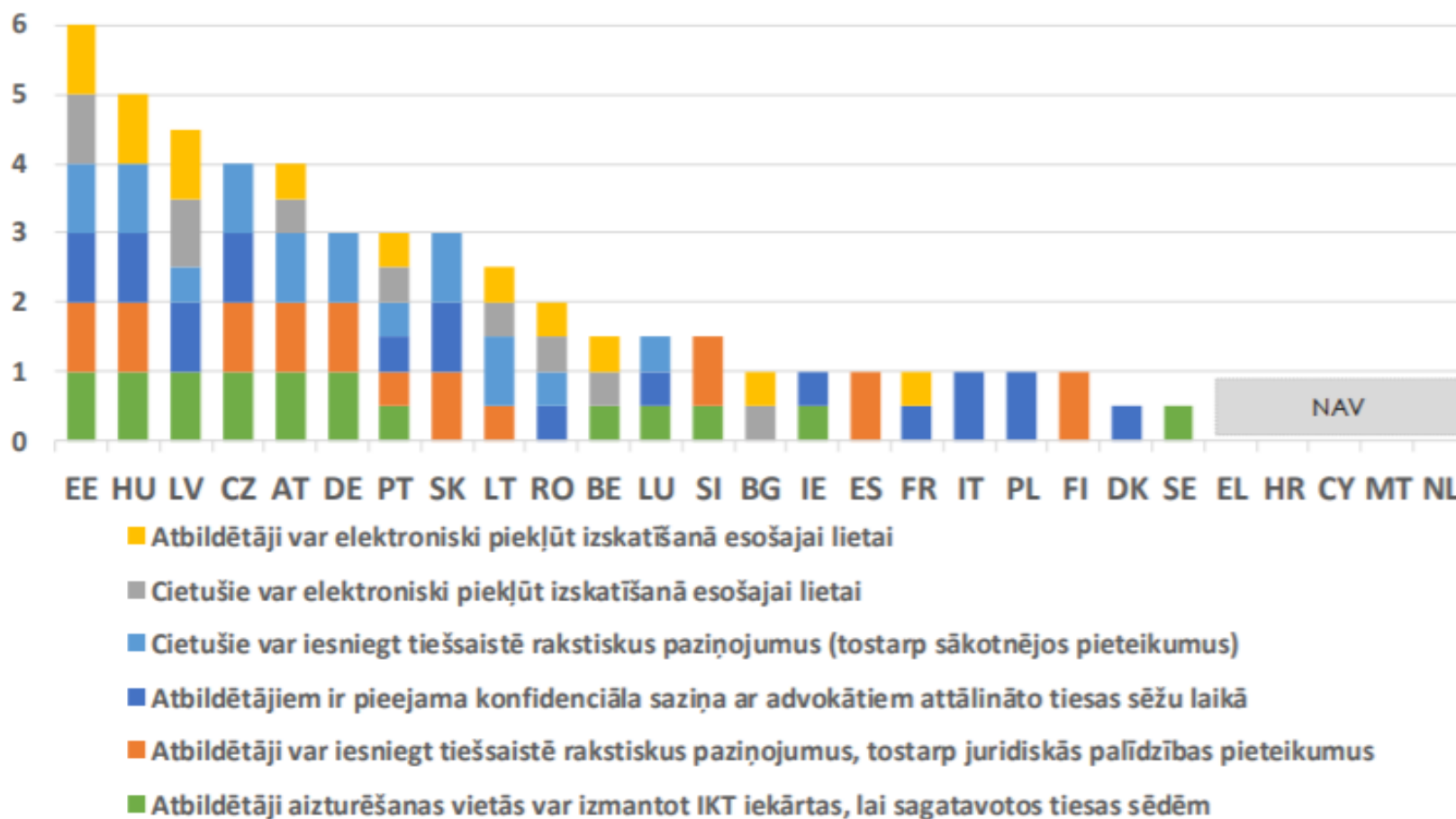
Prokuratūras elektroniskās saziņas rīki

43. attēls. Prokuratūra: elektroniskās saziņas rīki (*)

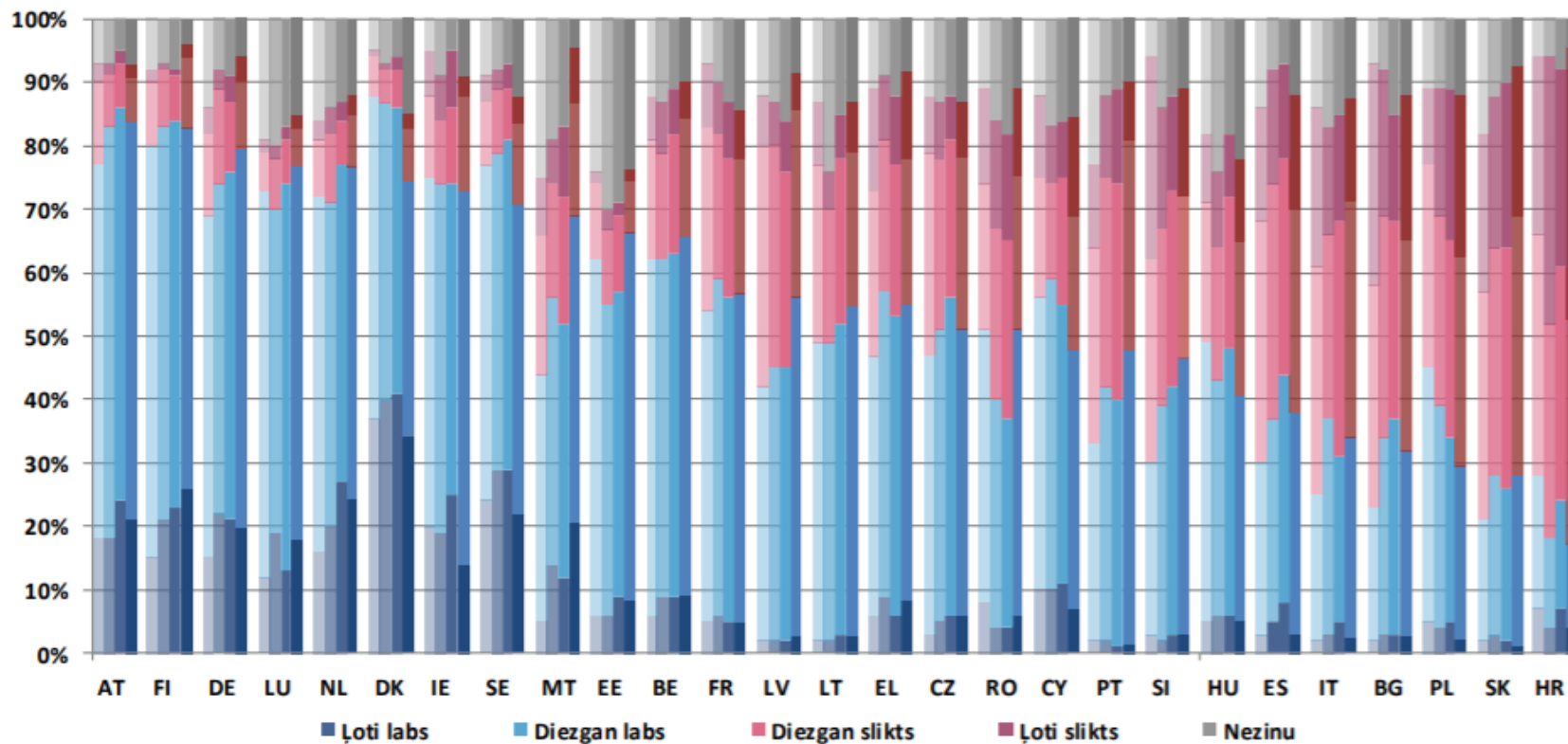
Digitālie rīki

45. attēls. Digitālie risinājumi tiesvedības īstenošanai un sekošanai tai krimināllietās (*)

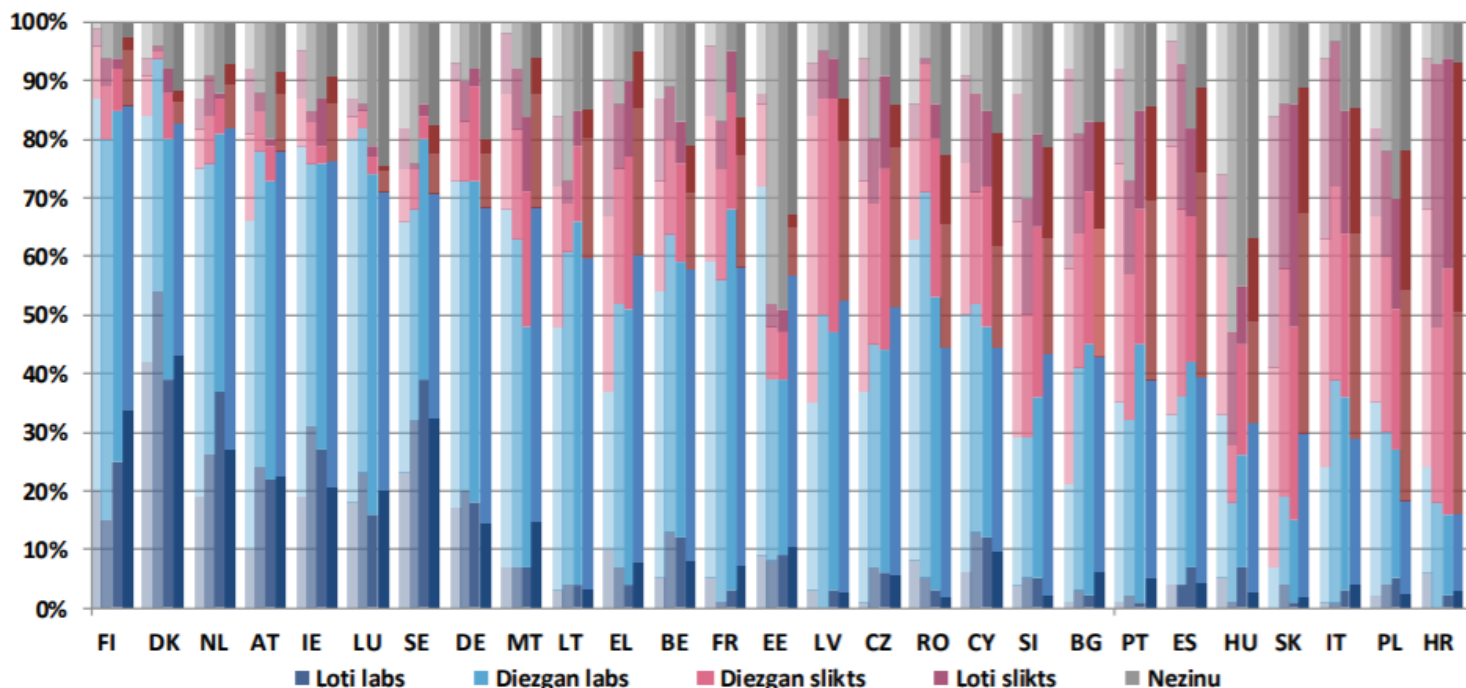
Tiesu varas NEATKARĪBA

Plašas sabiedrības priekšstats par tiesu un tiesnešu neatkarību (avots: Eurobarometrs — gaišās krāsas: 2016., 2019. un 2020. gads, tumšās krāsas: 2021. gads)

Tiesu varas NEATKARĪBA

Eurobarometrs: **uzņēmumu priekšstats** par tiesu sistēmas neatkarību, 2021. gads (tumšās krāsas). Latvijā – uzlabojušies rezultāti (palielināts respondentu skaits – 500 uzņēmumi katrā valstī)

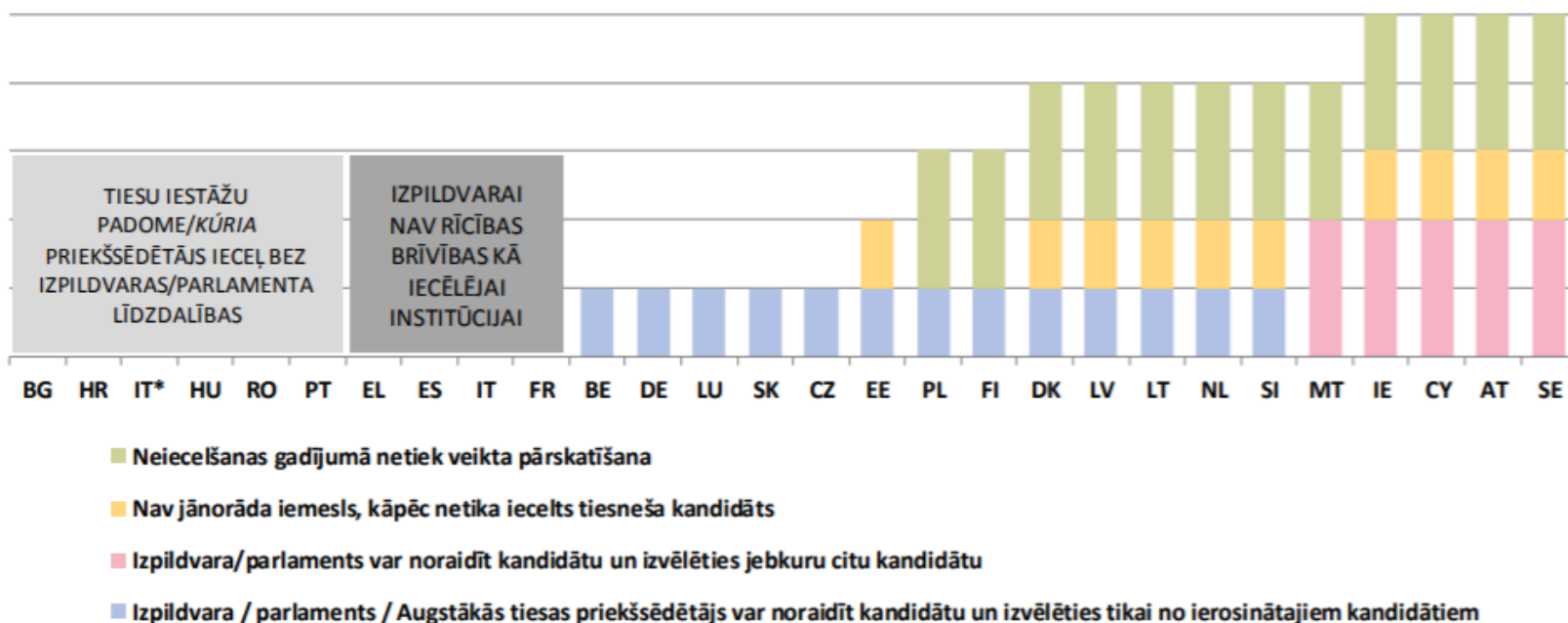
Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana I

52. attēls. Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana: ierosinātājas un iecelējas institūcijas (*)
(⁹⁷)

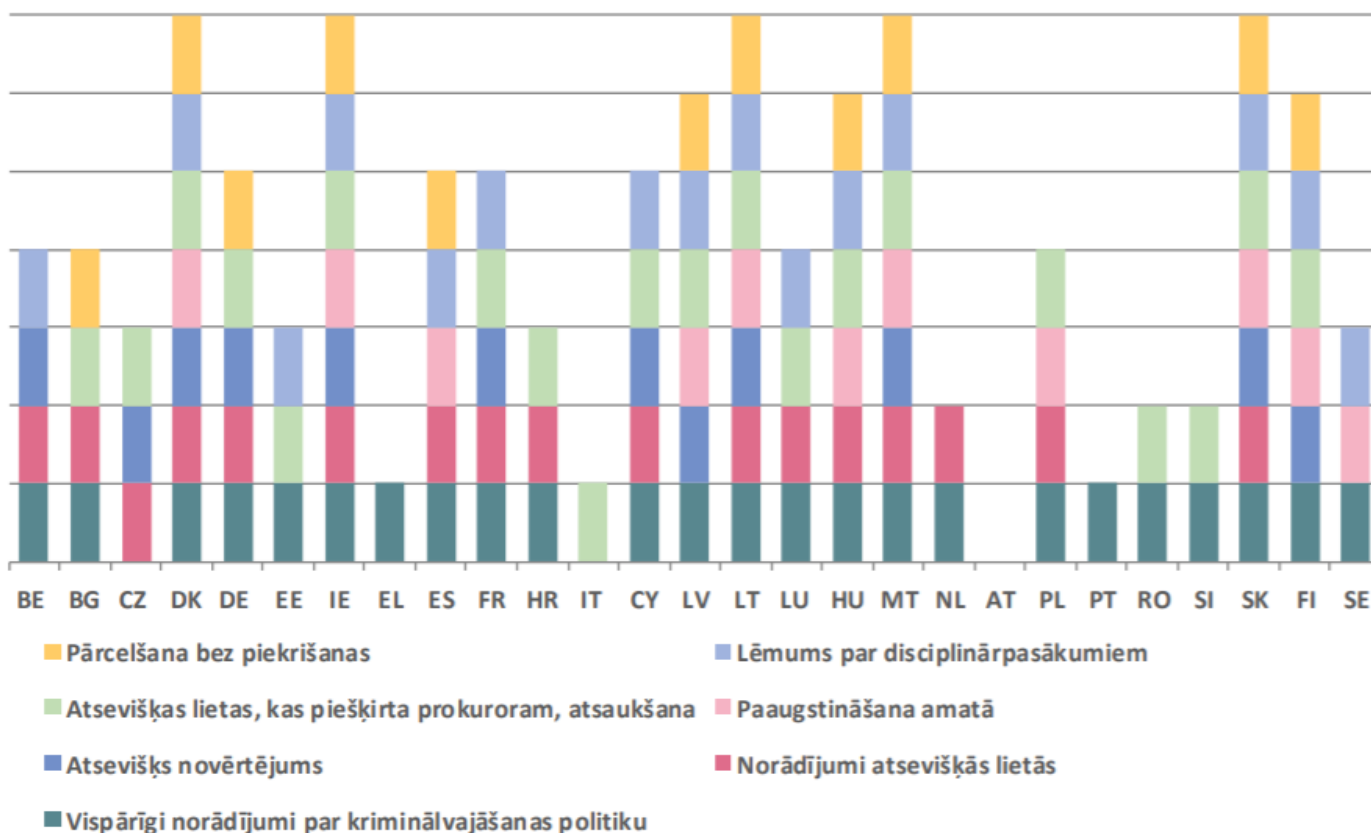
Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana II

54. attēls. Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana: izpildvaras un parlamenta kompetence (*)

Ģenerālprokurora pārvaldības pilnvaras

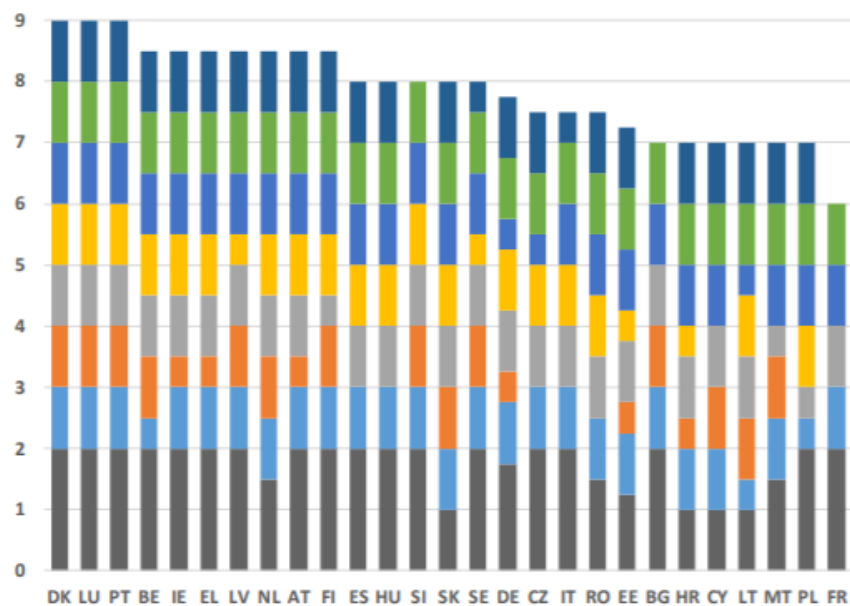
55. attēls. Ģenerālprokurora pārvaldības pilnvaras (*) (avots: Eiropas Komisija kopā ar Ekspertu grupu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas novēršanas jomā)

Tiesu varas NEATKARĪBA

Lai gan dažās dalībvalstīs izpildvarai ir zināma uzraudzības loma attiecībā uz advokātu kolēģiju, kopumā tiek garantēta praktizējošu advokātu neatkarība

58. attēls. Advokātu kolēģiju un praktizējošu advokātu neatkarība, 2020. gads (*) (avots: Eiropas Komisija kopā ar CCBE (¹⁶))

- Disciplinārsākumiem pret advokātiem veic pārskatīšanu tiesā
- Struktūra, kas pieņem lēmumus par disciplinārsākumiem, ir neatkarīga
- Struktūra, kas uzsāk disciplinārlietas, ir neatkarīga
- Lēmumiem par piekļuvi profesijai veic pārskatīšanu tiesā
- Struktūra, kas apstiprina piekļuvi profesijai, ir neatkarīga
- Izpildvara neveic uzraudzības funkciju
- Advokātu kolēģijas neatkarība no izpildvaras
- Advokāta un klienta attiecību konfidencialitātes garantijas

Secinājumi

- **Latvijas «stiprie punkti»:** lietu izskatīšanas termiņu stabilitāte; e-spriedumu pieejamība, lietu pārvaldība/ tiesu statistika; prokuratūras, advokātu neatkarība
- **Latvijas «vājie punkti»:** tiesu neatkarības uztveres lēni uzlabojumi (ir manāms būtisks progress 2021.gadā); augstas tiesu nodevas, neskatoties uz valsts finansējuma apmēru.

Jau otro gadu - Eiropas Komisija publicē īkgadēju ziņojumu par tiesiskumu

2021. gada ziņojums par tiesiskumu

“Valstu sadaļa - tiesiskuma situācija Latvijā”

Četras jomas:

Briselē, 20.7.2021.
SWD(2021) 719 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

**2021.gada ziņojums par tiesiskumu
Valstu sadaļa – tiesiskuma situācija Latvijā**

Pavaddokuments dokumentam

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**2021.gada ziņojums par tiesiskumu
Tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā**

Jau otro gadu - Eiropas Komisija publicē ikgadēju ziņojumu par tiesiskumu I

KOPSAVILKUMS

Latvijas tiesu sistēma ir guvusi labumu no pasākumiem, kuru mērķis ir turpināt uzlabot tās neatkarību, kvalitāti un efektivitāti. Sāka piemērot **tiesneša amata kandidātu jauno atlases procedūru**, kas tika izstrādāta tiesu varas neatkarības stiprināšanai. Tieslietu padome apstiprināja jaunu **stratēģiju 2021.–2025. gadam** ar mērķi palielināt tiesu varas neatkarību. Tomēr padome joprojām darbojas ar **ierobežotiem resursiem**, jo īpaši attiecībā uz personālu; šis jautājums aktualizēts jau 2020. gada ziņojumā par tiesiskumu. Lai modernizētu norādījumus par ētiku, ir pieņemts **jauns Tiesnešu ētikas kodekss**; šis kodekss nebija grozīts kopš 1995. gada. Tiesu un prokuratūru **digitalizācijas līmenis** ir augsts, un tiek veltīti centieni tālākai digitalizācijai. Valdība plāno izveidot **jaunu mācību centru**, kurā centralizēti īstenotu visu apmācību tiesu sistēmas jomā. Būtu **svarīgi nodrošināt tiesu varas pienācīgu iesaisti tās pārvaldībā un uzraudzībā**. Darbu sāk jaunizveidotā **Ekonomisko lietu tiesa**. Lai spētu efektīvi izskatīt sarežģītas ekonomiskās un finanšu lietas, tai būs nepieciešami pietiekami resursi gan personāla, gan apmācības ziņā.

Eiropas Komisijas ziņojums par tiesiskumu II

I. TIESU SISTĒMA

- ✓ Neatkarības līmenis uzņēmumu un plašas sabiedrības priekšstatā kopš 2016. gada ir pieaudzis un saglabājas vidējs. 57 % iedzīvotāju un 53 % uzņēmumu uzskata, ka tiesu neatkarības līmenis ir “diezgan augsts vai ļoti augsts”. Gan plašas sabiedrības, gan uzņēmumu priekšstatā **neatkarības līmenis kopš 2016. gada ir uzlabojies**; 2021. gadā tas plašas sabiedrības priekšstatā ir pieaudzis par 12 %, bet uzņēmumu priekšstatā — par 6 %.
- ✓ E-lietu pārvaldības sistēmas ieviešanas projekts - **pilnīga ieviešana ir plānota 2023. gadā**. Tomēr pēc lietderības revīzijas veikšanas Valsts kontrole secināja, ka E-lietas projekta programmas pārvaldība jāuzlabo.
- ✓ Valdība līdz 2024. gada beigām plāno izveidot **jaunu mācību centru**, kurā centralizēti īstenotu visu tiesu varas apmācību.

Eiropas Komisijas ziņojums par tiesiskumu III

I. TIESU SISTĒMA

- ✓ Valdība līdz 2024. gada beigām plāno izveidot **jaunu mācību centru**, kurā centralizēti īstenotu visu tiesu varas apmācību.

Stratēģijā 2021.–2025. gadam Tieslietu padome paziņoja par mērķi “pārņemt tiesnešu apmācības jautājumu pārziņu no izpildvaras”, un tās iesaistīšanās mācību centra izveidē un pārvaldībā varētu dot iespēju šo mērķi sasniegt.

Būtu svarīgi, lai pati tiesu vara (tiesneši un prokurori) būtu iesaistīta jaunā mācību centra pārvaldībā, uzraudzībā un prioritāšu noteikšanā atbilstīgi Eiropas standartiem.

- ✓ Darbu sāk jaunizveidotā **Ekonomisko lietu tiesa**. Paredzams, ka Ekonomisko lietu tiesa gadā izskatīs 250–500 lietas.

Eiropas Komisijas ziņojums par tiesiskumu - SECINĀJUMI

Eiropas Komisija ļoti skrupulozi seko līdzi tiesiskuma attīstībai katrā Eiropas Savienības dalībvalstī, iegūstot vispusīgus datus un informāciju par visu trīs valsts varas atzaru redzējumu par reformu gaitu un attīstības tendencēm.

ENCJ aktualitāte – Eiropas tiesnešu elektroniska aptauja 2022.gada sākumā

- ✓ ENCJ – sagatavošanas darbi (aptaujas anketas tulkošana, testēšana) – decembris, 2021
- ✓ Eiropas tiesnešu aptauja par neatkarību – provizoriski janvāris/ februāris 2022

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

Profesionālo tiesnešu aptauja par viņu neatkarību

LŪDZU, ATBILDIET UZ VISIEM ANKETĀ UZDOTAJIEM JAUTĀJUMIEM:

Valsts, kurā es pildu tiesneša amata pienākumus, ir

Dzimums Vīrietis Sieviete Cita identitāte Nevēlos atbildēt uz šo jautājumu

Paldies!

